Сьогодні в номері:

АРМІЯ І ФЛОТ УНР 2-3 стор.

ЯК СОЦІОЛОГИ ДУРЯТЬ НАС 2 стор.

ПОВЕРТАЮТЬСЯ ЗАБУТІ ІМЕНА 3 стор.

ДЛЯ ВАШОЇ САДИБИ 4 стор.

всеукраїнська громадсько-політична і літературна газета

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

Видається у Сімферополі | № 14 Субота, 10 квітня 1993 року | ЦІНА 5 КРБ.

Ідуть в редакцію листи

МИР І СПОКІЙ У СВІЙ ДІМ

Ми, ініціативна група робітників і службовців, ветеранів праці і Великої Вітчизняної війни, члени УРП і товариства «Просвіта» імені Т. Г. Шевченка, Всекримської асоціації освітян «Крим з Україною», жителі Алушти, глибоко стривожені подіями, що відбуваються в сусідній Росії.

Розуміємо, що нам, жителям незалежної України, а тим паче — Криму, котрі ледь стримують комуністичний реваншизм і великодержавний шовінізм, не дозволяючи перетворити нашу землю на друге Придністров'я чи Абхазію, далеко не байдуже, якою стане сусідня держава. Глибоко переконані, що реформаторські сили на чолі з Президентом Росії Б. М. Єльциним переможуть. Багатовіковий російський експансіонізм, територіальні претензії до сусідів, втручання у внутрішні їх справи — все це має відійти в минуле, як і великодержавний шовінізм «старшого брата» разом з комуністичною ідеологією.

Тільки за цих умов, йдучи таким шляхом, зможемо досягти торжества миру і спокою, свободи громадян і громадського порядку в нашій незалежній державі.

Кримчани! Не дозволяйте розпалювати міжнаціональний розбрат, як це роблять сьогодні політикани з РДК, РПК — шувайникови, лосі, мешкови та круглови. Ні — їхньому войовничому сепаратизму!

В. ЛЕОНТОВИЧ, Д. ВОЛІН, Н. ШПИК, усього 11 підписів.
м. Алушта.

ГДЕ ИСКАТЬ ПРАВДУ?

Я — мать - одиночка, алименты получаю только на старшего сына, все проблемы по содержанию детей лежат на моих плечах.

Тридцать лет проработала в совхозе-заводе «Алушта» (двадцать из них на педагогической работе). В конце 1990 года заболела и решила оформить трудовую пенсию по выслуге лет.

Соответствующее заявление на имя директора В. И. Дмитриева подала еще 4 января 1991 года. В отделе кадров меня заверили, что все будет в порядке. Но только через год администрация познакомила меня с совершенно неожиданным документом: это был приказ, согласно которому меня увольняли с работы по статье без права на ожидаемую пенсию. В качестве причины выставлялось мое пребывание на бюллетене более четырех месяцев подряд. Но это же неправда, и у меня есть письменные медицинские подтверждения.

Куда бы я ни обращалась, никто не хочет выслушать, разобраться, помочь. Может, со страниц вашей газеты моя мольба прозвучит убедительнее, и нарсуд рассмотрит, наконец, мое заявление, от которого отмахивается уже несколько лет?

Від редакції. На жаль, ми не маємо можливості, retельно вивчати та перевіряти читацькі скарги. Та й призначення у нас трохи інше. Але ми вважаємо, що як не буває диму без вогню, так і не лунає крик без болю, до якого мають бути небайдужі ті компетентні органи, котрі спроможні цей біль втамувати.

Заздалегідь вдячні за увагу до проблем нашої читачки.

НАРЕШТІ!

На шпальтах вашої газети підняте питання про створення українських шкіл в Криму, і, зокрема, в Сімферополі. Нарешті!

Ми з дружиною українці, маємо двох діточок. Обоє володіють рідною мовою, але в побуті розмовляють російською. Ми раді з того, що наші діти вивчають російську, кримськотатарську (факультативно), англійську мови. Все це не зайве.

Але розбудовувати незалежну Україну, пишатись її успіхами вболівати за її долю можуть лише люди, для яких все, що в цій країні, в першу чергу мова, сприймається як рідне.

Відчуття гордості за свій народ, свою батьківщину прищеплюють сім'я і школа. Знаменом сьогоднішніх шкіл в Криму є інтернаціоналізм на чолі зі «старшим братом». Такі школи ніяких громадянських якостей, крім своєї національної неповноцінності, прищепити не можуть.

Вважаємо, що в Криму багато шкіл мають бути українськими, кримськотатарськими. Потрібно створити умови для гармонійного розвитку всіх народів, що населяють півострів.

Петро і Лідія ДОНЧЕНКИ.
м. Сімферополь.

ЩОБ НЕ ПРОСПАТИ

Хочу порушити перед кримськими українцями та і всіма добрими людьми, хто має совість і здоровий глузд, таке питання: як угамувати антиукраїнську істерію, яка панує в засобах масової інформації? Особливо це стосується виступів голови «Російської партії» С. Шувайникова. Ось слухала по радіо вранці 23 березня, як він натхненно закликав до референдуму з подальшою метою з'єднання Криму з Росією, переділу кордонів, і думала: «То хіба ж працівники радіо не розуміють, що це шлях до крові, війни, нещастя на довгі віки. Невже комусь ще мало Карабаху, Придністров'я, Таджикистану, Чечні, Абхазії? Жах!

Ну, коли вже у когось так свербить, то є врешті-решт вихід: хай їдуть собі до Росії, але не грабують чужої землі, вона ж насамперед татарська!

Дуже вас прошу: розповідайте людям правду, пишіть, що їм робити, бо ми ж нічого не знаємо, де ті партії, «Просвіти», об'єднання, що можуть забезпечити мир і спокій на нашому півострові. Розбуджуйте нас від сплячки, щоб ми не проспали свою батьківщину.

Галина МАКСИМОВИЧ.
м. Сімферополь.

Є В СВІТІ явища, які важко пояснити з позицій матеріального розуміння. Скажімо, як це виходить, що «Кримську світлицю» читають люди не тільки в Криму, а й у Києві, Херсоні, Івано-Франківську?.. А ось лист з Донецького краю від нашого читача Володимира Олександровича Липи. «З великим задоволенням читаю вашу газету. Так тримати! Я люблю Крим. Іноколи мені щастить побувати в цьому благодатному краї. Надсилаю вам вірша, якого я написав у Криму. Хай на кримській землі будуть мир і спокій».

Вплывает утро
медленным рассветом,
Над домом
растворилась тишина,
Береговое
погрузилось в лето
И в запах моря,
меда и вина.
Но в этом пробужденьи
одиноком
Немой тоски
невидимый прибой,
И на столе
горюющим упреком
Глядят цветы,
забытые тобой!

НАШІ ЗЕМЛЯКИ

Від поля — до столу

Золотавим розливом довкола, скільки сягає око, хвилюється трепетне хлібне море. Це зеніт дозрівання, апофеоз напруженої праці, пропахлої потом і мозолястими руками селянина. Дуже нелегкий шлях запашної паляниці від кинутої в масну землю зернини до гостинного столу. Всяка праця почесна, а хліборобська — встократ.

Та не менш копітка праця й тих, хто з міріад малесеньких сонечок вимелює духмянисте борошно, і тих, хто вже з нього випікає оці рум'яні запашні паляниці, котрі — мов сонячна усмішка дівчини, яку ви бачите на цьому фото. Це пекар Алуштинського хлібокомбінату Тетяна Тимощук, молодий спеціаліст, яка минулого року закінчила Алуштинське СПТУ-27.

До 20 тонн хлібобулочних виробів 15 найменувань виготовляє за добу Алуштинський хлібокомбінат. На якість хліба люди не скаржаться. Недарма в народі кажуть: хліб — усьому голова.

Фото **К. ДУДЧЕНКА.**

ЗАЯВА

КРИМСЬКОЇ КРАЙОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ З ПРИВОДУ ЗАБОРОНИ ВЛАДОЮ ПРОВЕДЕННЯ КОНГРЕСУ УКРАЇНЦІВ СЕВАСТОПОЛЯ

Кримська крайова організація УРП висловлює стурбованість з приводу ситуації, що склалася в Севастополі після дискримінаційної заборони Севастопольською міською Радою зібрання громадян України під назвою «Конгрес українців Севастополя».

Конференція констатує, що введений севастопольською владою мораторій на різні політичні заходи в місті грубо порушує Конституцію України, обмежує право громадян України на мирні зібрання. До того ж, як показав подальший розвиток подій в місті, влада виявилася нездатною забезпечити виконання свого рішення. Вже в неділю 28 березня, через декілька днів після прийняття 15-ю сесією міськради рішення про накладення мораторію, група людей, котрі самі себе звуть то «фронтом національного порятунку» то «російською общиною Севастополя», провела перше зібрання у парку біля театру ім. Луначарського, на якому перед ними виступили депутати О. Круглов та С. Шувайников, після чого ці люди зорганізували зборище в іншій частині Севастополя — біля кінотеатру «Москва». Вочевидь, і надалі сепаратистські організації російського спрямування при потуранні посадових осіб будуть порушувати закони та правопорядок. Тому в умовах, коли закон діє тільки для законослухняних громадян і не застосовується до правопорушників, втрачається весь сенс прийнятого Севастопольською міською Радою рішення, яке, до речі, опротестоване прокуратурою міста та мусить бути приведене міськрадою у відповідність з чинним в Україні законодавством. У цих умовах конференція Кримської крайової організації УРП заявляє про свою повну підтримку реалізації права громадян України, що мешкають у Севастополі, провести свій форум. Кримська крайова організація УРП подасть всебічну допомогу приготуванню цього форуму, адже далі дискримінаційний стан українців Севастополя терпіти неможливо.

4 квітня 1993 року.
м. Сімферополь.

РЕЗОЛЮЦІЯ

КРИМСЬКОЇ КРАЙОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ ЩОДО РОБОТИ 11-Ї СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ КРИМУ

Як відомо, на розгляд 11-ї сесії ВР Криму вноситься законопроект «Про об'єднання громадян», окремі положення якого прямо суперечать Конституції України та аналогічному закону нашої держави. Конференція Кримської крайової організації УРП зазначає; у випадку прийняття даного законопроекту в якості закону в Криму суттєво загостриться політична ситуація. Ми звертаємо увагу народних депутатів Республіки Крим, керівників політичних партій та громадських організацій на четверту статтю законопроекту, де йдеться про заборону утворення і діяльності на теренах Криму організацій всеукраїнського масштабу, що є нонсенс у політичній системі нашої держави. Окрім того, спроби Голови Верховної Ради Криму стати президентом Криму за допомогою протягнення через ВР Криму «свого» закону про вибори президента вже викликали і викликають невдоволення різних політичних сил не тільки в Криму, а й в державі в цілому, що також не буде сприяти стабілізації політичної ситуації в регіоні. Якщо і надалі деструктивні сили у ВР Криму з подібними намаганнями продовжуватимуть антиукраїнську, антидержавну кампанію в Криму та втягувати ВР Криму у конфлікт з Верховною Радою України, то конференція ККО УРП звертається до керівників кримських відділень українських політичних партій та громадських організацій, виборців Криму розгорнути потужну кампанію, спрямовану на переобрання ВР Криму, яка вже згідно з чинним в Україні законодавством давно втратила свої повноваження.

Українська республіканська партія, як партія, що виросла з правозахисної організації, стверджує, що намагання сепаратистів Криму будь-яким чином підірвати суверенітет та унітарність України суперечать національному законодавству, міжнародним правовим нормам та нормам людської моралі.

4 квітня 1993 року.
м. Сімферополь.

РІЧНИЦЯ ВМС УКРАЇНИ

На першу річницю створення ВМС України в гості до військових моряків прибули артисти народного хору «Прикарпатські зорі» і танцювального ансамблю «Веселка» з райцентру Долина Івано-Франківської області. Гості подарували українським морякам-чорноморцям кольоровий телевізор, 100 тисяч карбованців на будівництво житла для офіцерів і мічманів, а також унікальну Біблію від одного з чоловічих монастирів Прикарпаття.

«КРИМСЬКИЙ КУР'ЄР».

ЗБЕРЕГТИ РІДНЕ СЛОВО

Напевне, вам, шановні читачі, зустрічались люди, котрі не обминають нагоди похвалитися тим, що вони погано володіють українською мовою. Це перетворилося в певних колах кримської громадськості на своєрідну ознаку імперської шляхетності та шовіністичної лояльності.

Але особливо сумно, що таке жалюгідне блюзнірство успадковують діти. Поки що немає захисту від нещастя, започаткованого кримським законом про освіту, який відверто спрямований на викорчування української мови в загальноосвітніх школах та інших навчальних закладах.

Культура і народна освіта, як відомо, фінансується з податків населення незалежно від національної ознаки, але витрачаються ці кошти переважно на розвиток потреб лише однієї нації — російської.

Отже, трударі неросійських національностей гнуть свої плечі для того, щоб позбавити своїх нащадків національних ознак та виховувати нових і нових «русскоязычных» перевертнів, котрі, як загальновідомо, є найзапеклішими ворогами народу, від якого походять.

І весь цей розбрат закладається саме у сфері народної освіти. Заради об'єктивності нагадаємо, що закон дозволяє збирати заяви батьків, які хочуть навчати дітей рідною (зауважимо — державною!) мовою. Якщо набереться клас, то директор розгляне можливості...

Але ж з цими «можливостями» завжди велика скрута. Та й неважко уявити, в якому оточенні був би той клас, аби він все-таки створився, хто б і як навчав дітей, особливо з народознавства, звичаїв, культури та історії. На жаль, серед вчительства є багато недоброзичливих до України і шовіністично орієнтованих людей.

Тому повинні бути не якісь там «класи за бажанням», а україномовні школи принципово нової орієнтації, де б працювали справжні національні педагоги-патріоти і виховувались діти, віддані своїй батьківщині. Отже, перш за все, постає проблема кадрова.

Як же дбають про все це, наприклад, в Ялті? За відомостями минулого року — дуже наполегливо. Був навіть ініційований збір батьківських заяв, в яких вони заздалегідь відмовлялись навчати своїх дітей в українських класах. Та й цього року, хоч і оголошувався по радіо терміновий збір заявок до таких класів, але це питання не забезпечене ні духовно, ні матеріально, ідея не викликала особливої довіри. Бо зацікавленим людям відомо: школам міста бракує п'ятнадцять викладачів з української мови та літератури і замість пошуків кадрів енергійно скорочуються відповідні програми.

То чи знатимуть за таких умов нащадки майже сорока тисяч українців Ялти свою рідну мову? І чи варто забувати, що не всі ці діти зможуть навчатися у вузах або технікумах Криму чи одержувати освіту у закордонній Росії? Багато які з них будуть приречені на розчарування, з яким зіткнулися колись їхні батьки, для яких ще недавно не вистачало україномовних вузів. Та й хіба ж не боляче слухати зубожілу мову більшості українців, які втратили рідне слово, а з чужим так і лишилися на відстані.

Ніякою мірою не розв'язує питання й організація недільних шкіл для аматорського вивчення батьківської мови гуртачком стомлених за тиждень дітей, в той час, як мільйонна українська громада денаціоналізується, фактично винищується.

Ось про це саме було б варто поміркувати Верховній Раді Криму та негайно переглянути дискримінаційний закон про освіту.

Микола ДОБРОДІЙ,
член товариства «Просвіта» м. Ялти.

КРИМСЬКУ НАФТУ ДОБУВАТИМУТЬ АНГЛІЙЦІ

Минулої середи в Сімферополі генеральний директор ВО «Чорноморнафтогаз» Євген Максимов і президент англійської компанії «Джей Пі Кенні Експлорейшн енд Продакшн Лтд» Джон Кенні з участю Голови Верховної Ради Криму Миколи Багрова, Надзвичайного і Повноважного посла Великобританії і Північної Ірландії в Україні Саймона Хіменса, представників українського та кримського уряд'в підписали угоду про створення СП «Кримська нафтова компанія». Голова Сімферопольської міськради В'ячеслав Юров вручив засновникам свідоцтво про реєстрацію підприємства.

Родовища нафти і газу в Чорному та Азовському морях оцінюють як дуже перспективні. ВО «Чорноморнафтогаз» розраховує до 2000 року довести видобуток газу до 7 мільярдів кубометрів, а нафти—до 1 мільйона тонн за рік. Це вирішить енергетичну проблему не тільки Криму, але й півдня України.

Наш. кор.

ПАРТІЯ КОНСОЛІДУЄ СИЛИ

Минулої неділі в Сімферополі відбулася звітно-виборча конференція Кримського крайового відділення Української республіканської партії. Сьогодні ця партія відіграє значну роль в громадсько-політичному житті України. На рахунку активістів УРП Криму чимало значних справ, пов'язаних з державотворенням, побудовою Військово-Морських Сил України, духовним відродженням.

У звітній доповіді, з якою виступив голова відділення Ігор Банах, критично проаналізовано роботу по розширенню чисельності партійних лав, підсиленню впливу республіканців на всі ділянки нашого життя, підкреслювалася необхідність консолідації зусиль у боротьбі з сепаратизмом і відродженням імперського мислення. Особливо плідними, на думку доповідача і промовців, може бути співпраця УРП з такими громадськими організаціями, як Всекримська «Просвіта», Спілка офіцерів, Товариство вчених та освітян.

На конференції виступив голова Української республіканської партії, народний депутат України Михайло Горинь, який спинився на актуальних проблемах внутріпартійного життя, розкрив деякі особливості політичної мозаїки, націлив своїх однодумців на конкретні справи.

Конференція обрала керівні органи. Головою Кримського відділення УРП одноголосно обрано Ігоря Банаха.

Олесь ГОРІШНІЙ.

* * *

На знімку: голова Української республіканської партії Михайло Горинь знайомиться зі свіжим номером «Кримської світлиці» перед початком роботи конференції.

Фото **Костянтина ДУДЧЕНКА.**

МІНІ-МІС ЗАЧАРОВУЮТЬ

ФОТОРЕПОРТАЖ

В Палаці культури профспілок відбувся перший дитячий конкурс «Міні-міс-93 Сімферополя». Близько 60 дівчаток віком 4—6 років претендували на вихід у фінал. Журі відібрало для участі у фіналі п'ятнадцятьох дівчаток. Організацію конкурсу підтримали більше десяти фірм, банків та виробничих об'єднань, фінансуючи витрати на оренду залу.

І ось на сцені — п'ятирічна Олеся Расіна. Вона вийшла в газовому платтячку, на голівці — старовинний капор, в руках розкішна парасолька. Вона натхненно декламує вірш О. Блока «Незнайомка», а учень культосвітучилища Володимир Ябчанник проспівав на цей вірш незабутній своєю чарівністю романс. На завершення Володя вручив Олесі квіточку, а вона у відповідь подарувала йому свою неповторну сонячну усмішку, яку і дарує наш фотокореспондент читачам.

Шестирічна Ленара Османова вийшла на сцену в розшитому кримськотатарському платтячку, з барвистою стрічкою на голівці; у своєму іскрометному танці «Хайтарма» вона справила велике враження на глядачів своєю пластикою: видно, що батьки Ленари чимало попрацювали з нею вдома, готуючи дівчинку до виступу.

Клоун Андрій Бачурін швидко порозумівся з дітьми. Він підбадьорював їх до виступів, вболівав за кожний виступ конкурсантів і заохочував публіку до підтримки маленьких артистів. П'ятирічна Христина Пальваль вийшла на сцену з кізочкою, про яку проспівала пісеньку, а Андрій підспівував їй, поїв кізочку молоком.

Чимало довелося попрацювати й ведучій заключного конкурсу Тетяні Сергіївні Донцовій, яка вручала дітям нагороди: корони, стрічки переможниць, квіти і цінні подарунки.

Переможницею конкурсу стала Ленара Османова, котра, окрім віртуозного виконання танців, неабияк подчувала директора Палацу культури Михайла Михайловича Голубєва і численних глядачів своєю багатою фантазією. Вона — «Міні-міс-93 Сімферополя».

Вісім дівчаток отримали титули «міс красуня», «міс ніжність», «міс симпатія» та інші.

Ф. КАЗАНКІВСЬКИЙ.

На знімках: танцює Ленара Османова; Олеся Расіна; Христина Пальваль і клоун Андрій Бачурін виконують пісеньку про кізочку.

Фото Костянтина ДУДЧЕНКА.

ТРОЯНСЬКИЙ КІНЬ... СОЦІОЛОГІЇ

ПРО ДІЙСНІ ТА ІЛЮЗОРНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОДНОГО «ДОСЛІДЖЕННЯ»

Соціологічна служба «Кримсоціс» провела в чотирьох містах і трьох сільських районах Криму та опублікувала в «Крымских известиях» результати дослідження про ставлення до проблем національності та міжнаціональних стосунків. Все пристойно, респектабельно, з діаграмами, «при передруку посилання на «Кримсоціс» обов'язкове»... Та ми й не збираємось привласнювати «заслуг» «Кримсоціс»у, а хочемо просто розкрити деякі підходи до цього опитування, що виявляють справжні його цілі.

А дослідження, треба сказати, показове. З одного боку, воно виявило реальний, досить примітивний стан наших уявлень про міжнаціональні стосунки, з другого — методом, здавалось би, об'єктивної соціології **приховало справжні причини міжнаціональних** конфліктів.

Спочатку подивимось на ставлення людей до своєї національності, яке виявило дослідження. І справді, діаграма «Соблюдаете ли Вы свои национальные обряды и традиции?» свідчить про вирішальні успіхи нашої манкуртизації. Адже «Не соблюдаю» — 21,2 відсотка, «Как правило, не соблюдаю» — 14,9 відсотка, «Трудно сказать» (очевидно, просто не знають своїх народних звичаїв та обрядів) — 27,6 відсотка в сумі дають більшість опитаних — 63,7 відсотка! А хіба це благо — позбутися ознак своєї національності, забути свої корені, свої витоки?

Але це і є об'єктивна картина суспільства, його сколок. Здавалось би, сумлінність соціологів в тому й полягала б, аби об'єктивно визначити далі й причини такого становища та причини наявної соціальної напруженості і конфліктів. Але саме тут об'єктивність і зрадила соціологам С. Ефимову та Ю. Прозорову, авторам дослідження. І діаграма «В чем Вы видите главные причины обострения межнациональных отношений?» яскраво свідчить про це. Вся справа в тому, що відповіді респондентів при опитуванні, як правило, розподіляються між заздалегідь складеними соціологами показниками. Інакше їх не можна було б систематизувати. Отже, отут і з'являється широке поле для «творності» соціолога. Хоче він отримати об'єктивні і реальні оцінки— він сумлінно перерахує всі наявні показники, хоче зіграти «на замовлення»—підсуне троянського коня, тобто виділить лише ті, які «треба», а то й зовсім сторонні. Так і з цією діаграмою.

Відповіді в анкетах, як видно, розподілялися по восьми показниках. Щоб бути об'єктивними, перерахуємо їх. Отже, запитання: «В чем Вы видите главные причины обострения межнациональных отношений?» Відповіді: «В демократизации общества» — 5,6 процента; в искусственном раздувании национализма — 64,1; в естественном росте национального самосознания — 8,1; в экономических трудностях — 39,5; в отсутствии твердой и решительной власти — 36,3; в развале СССР — 34,3; в другом — 0,2; затрудняюсь сказать — 5,8 процента». Отже, все?

А чи так і чи все?

По-перше, соціологи допускають в цьому переліку неприпустиму **професійну «помилку»** — підмінюють справжні **причини** позірними **приводами.** Бо і економічні труднощі, і демократизація суспільства, і відсутність твердої та рішучої влади, і розвал СРСР, до речі, як і природне зростання національного самоусвідомлення — це не **причини, а лише приводи** до міжнаціональних конфліктів. Отже, серед занесеної до анкети градації відповідей **причина** лише одна — штучне роздування націоналізму, та й то лише в першій її частині — штучне! — бо здоровий націоналізм, побудований на самоповазі та взаємоповазі націй, не допускає приниження народів.

Та, очевидно, це штучне роздування кількості «причин», їх підміна приводами не випадкові, а зроблені на певне соціальне замовлення, бо **причини міжнаціональних конфліктів тут і відсутні,** а саме: **войовничий великодержавний шовінізм, загарбання історичної території однієї нації представниками іншої нації, насильницька асиміляція, культурна та мовна експансія, дискримінація владою представників одних націй і надання «пільг» іншим, відсутність національної школи та освіти на мовах всіх націй суспільства, зневажання та перекручення історії однієї з націй.** Хто буде сперечатися з тим, що саме це і є справжні, а не ілюзорні причини міжнаціональних конфліктів? Це настільки очевидно, що, думаю, ніхто.

Отже, зробіть подумки такий експеримент. Уявно опустіть в анкеті цього «дослідження» перелічені її авторами приводи і замініть їх справжніми причинами. І ви зрозумієте, що вказані на діаграмі і одержані в ході дослідження відсотки нічого в реальному житті не відображають. Вони лише підтвердили соціальне замовлення: тепер можна всюди твердити, що головними причинами міжнаціональних конфліктів, як «підтвердило» це соціологічне дослідження, є націоналізм, розвал СРСР, економічні труднощі та відсутність твердої влади. Отже, давай назад до СРСР, давай тверду і рішучу владу!

І все це — обман! Якби в опитувальному листі були вказані справжні причини, як мало бути несправді, **то показники були б зовсім іншими.**

Отже, у всіх інших питаннях ставлення респондентів, приміром, до практики визначення національності, про дотримання обрядів і традицій, про міжнаціональні шлюби тощо це дослідження ще мало сенс, бо відображало ставлення аудиторії до цих проблем. Але в питанні про причини соціологи підсунули як недосвідченим респондентам, так і читацькій аудиторії **проімперіалістичного** троянського коня, бо саме імперіалізм як такий **зацікавлений у приховуванні дійсних причин міжнаціональних конфліктів, в утриманні мас у стані міжетнічної безграмотності.** А для професіональних соціологів — це і сором, і крах! Адже ще класик навчав, що є націоналізм пригнобленої нації, і він називається патріотизмом, і є націоналізм великодержавної гноблячої нації, і він називається шовінізмом. Оце і всі причини міжнаціональних конфліктів. Класик тут має рацію. В анкетах вистачило б і однієї графи...

Микола СЕМЕНА.

РИБАЛКИ В ЦЕЙТНОТІ

Рибалки кількох траулерів, які ось уже кілька місяців перебувають на борту транспортного судна «Ван Гог», що стоїть на рейді Стамбула, послали звернення до Кабінету міністрів України, федерації профспілок, засобів масової інформації республіки. 140 рибалок об'єднання «Керчрибпром», які відпрацювали в океані по 10 місяців замість дозволених медичною нормою п'яти, і, виловивши понад 11 тисяч тонн риби, не одержали валютну частину заробітку. Вони просять уряд допомогти їм встановити справедливість.

Генеральний директор об'єднання Федір Курцвель підтвердив кореспонденту «Кримського кур'єра» серйозність проблеми і запевнив, що об'єднання робить все можливе для того, щоб виплатити рибалкам їх заробіток.

НАРАДА В СЕВАСТОПОЛІ

В Севастополі відбулась республіканська нарада заступників представників Президента України з усіх регіонів країни з питань внутрішньої та гуманітарної політики. Вони обговорили актуальні питання роботи в масах, проблеми, дальшого розвитку демократії, провели «круглий стіл» з представниками громадсько-політичних об'єднань міста. Як відзначив в бесіді з кореспондентом агентства «Кримський кур'єр» керівник служби Президента з питань внутрішньої політики Микола Михальченко, на його погляд, Севастополь дійсно є найбільш гарячою точкою не лише в Криму, але й на Україні. «Мене здивувало, — сказав він, — що тут є такі сили, які нічого не хочуть слухати, а лише кричать...».

Про долю нашої мови

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

При всьому нашому відставанні від, як ми любимо висловлюватись, цивілізованих країн в одному нас ніхто випередити не може — в умінні створювати надумані труднощі, щоб згодом мати підставу з ними боротися. До таких труднощів належить проблема функціонування різних мов у регіонах з багатонаціональним населенням.

Такої проблеми чомусь не знає багатонаціональна Швейцарія. У Сполучених Штатах чи в Німеччині безперешкодно функціонують навчальні заклади, навіть вищі, з різними мовами навчання. Шведськомовне населення Фінляндії чи французькомовне в Бельгії не вимагає ні від кого захисту. Ніхто не протестує проти того, що в Англії необхідно володіти англійською, а у Франції — французькою мовою.

Варто б приглянутися, в яких регіонах нашої України виникає така проблема, і задуматися над її причинами. Чому це питання піднімається саме на сході і півдні України? Чому в західному регіоні безперешкодно виникають румунські, угорські, польські, єврейські та інші культурно-освітні товариства, функціонують школи з різними мовами навчання, люди різних національностей мають змогу сприймати рідне слово і зі шпальт газет, і з радіо- і телепередач? Де зустрінеш вияви національної нетерпимості і зневаги — в районах афішованого інтернаціоналізму чи високої національної самосвідомості? Прийнято говорити: так історично склалося. Які ж історичні фактори спричинилися до настільки відмінних результатів?

На ситуації в південно-східних регіонах України позначилась імперська політика «єдиної і неділимої», згідно з якою нічого, крім єдиної пацівної культури і єдиної мови (звичайно ж, російської), «не було, нема і бути не може». Століття такої політики, на жаль, деформували свідомість значної частини населення, яке вже й забуло свої генетичні корені, — чи то зі слов'ян, чи то з монголів.

У Західній Україні такої відкритої антиукраїнської політики не було. В Австро-Угорській імперії панівна нація не мала чисельної переваги над іншими. Тому тут визначальною була політика не подавлення національних культур і мов, а розпалювання конкуренції між ними. Тут не виникали настрої національної неповноцінності і меншовартості, а формувалось стремління відстояти інтереси своєї нації. Зокрема, в Галичині в боротьбі проти засилля польської культури появлялися українські школи, газети і журнали, розвивається книговидавництво (саме тут друкувалися твори багатьох письменників Східної України), створюється «Просвіта» і Наукове товариство ім. Т. Шевченка.

Традиції своєрідного конкурентного співіснування збереглися і після розпаду імперії, після того, як західноукраїнські землі опинилися у складі різних держав — Польщі, Румунії, Угорщини. Розуміння нормальності такої ситуації вкоренилося передусім на побутовому рівні, і його не могли знищити навіть суворі адміністративні заходи держави. Характерно, що в західноукраїнських селах місцеві поляки (які потім, у 1948 році, виїхали до Польщі) розмовляли українською мовою.

Незважаючи на державний пресинг, на досить сувору цензуру, українські періодичні видання виходили, друкувалися книжки, функціонував Український Науковий Інститут, українська мова вивчалася в школах.

Наведемо далеко не повний перелік періодичних видань журнального типу, що виходили в 20—30 рр.: «Українська школа», «Рідна мова», «Наша Батьківщина», «Наша культура», «Новий час», «Наш прапор», «Нова хата», «Жіноча доля», «Літопис Червоної калини», «Шлях виховання і навчання», «Учительське слово», «Український Бескид», «Світло й тінь», «Молода Україна», «Світ дитини», «Молоде життя», «Українське юнацтво».

І все це нікого не дивувало.

В таких умовах практично всі були двомовними або багатомовними. В усякому разі одномовність не могла вважатися громадянською доблестю. Під впливом ситуації виховувалась мовна толерантність, формувалася нормальна в нормальному суспільстві етика спілкування між людьми різної національності.

Зовсім інші традиції сформувалися в регіонах, де запанувала одномовність — російська. Як українська, так і інші національні мови (болгарська, гагаузька, кримськотатарська, новогрецька) виявилися неперспективними, розмовляти ними стало непрестижно. Це згубно діє не тільки на національні мови і культури, але й на носіїв панівної мови. Відчуття власної зверхності (і не тільки росіян, а й тих зрусифікованих пристосуванців, які зреклися рідного слова) не могло не породити зневаги до носіїв інших мов, не підрубати прагнення засвоїти іншу мову, не атрофувати здатність до такого засвоєння. Зрозуміло, що в такому разі не може бути й мови про якийсь мовний етикет як компонент загальної культури (і ось уже кореспондент звертається до Президента не державною, а своєю мовою, а той, будучи людиною культурною, цією ж мовою відповідає).

Так триватиме доти, поки не буде створено сприятливих умов для співіснування (взаємодії, взаємовпливу, але й конкуренції) різних мов і культур, для нормального розвитку кожної з них. Дещо парадоксально виглядає, що в регіонах з найбільш голосистими захисниками інтернаціоналізму немає або майже немає неросійських засобів масової інформації, шкіл, дитячих садків, а будь-яка спроба змінити ситуацію (в ідеалі — привести мову культури й освіти у відповідність з національним складом населення, як це сьогодні спостерігається в Галичині) трактується як насильна українізація. Навіть українська недільна школа в Севастополі з півтора десятками учнів, перший номер першої української газети чи намір скликати форум українців Севастополя подаються як «нашестя націоналізму». І взагалі наявність українців на Кримському півострові стала причиною того, що «російська культура тут зачахла» — так відкритим текстом заявляють патріоти з РДК, РПК та інших подібних організацій. Їх чомусь не бентежить той факт, що в «націоналістичному» Львові, чи Тернополі набагато спокійніше реагують на російську мову, ніж у цитаделях «інтернаціоналізму» — Сімферополі, Донецьку, Луганську і навіть у Києві — на українську. Яскравим прикладом лицемірства фарбованих «інтернаціоналістів» є шовністична кампанія в Криму, спрямована проти української мови, проти самого існування українського народу, наскрізь фальшивий заклик до «об'єднання слов'ян» — в єдину загальноросійську націю.

Справа Валуєва, як видно, не пропала — у нього знайшлися послідовники, тільки хитріші і підступніші: вони вже не стверджують, що українського народу ніколи не було, тільки нав'язують думку, що він давно зросійщився, що українці (як і кримські татари) стали росіянами українського (відповідно — кримськотатарського) походження. Якої тільки нісенітниці не видасть упередженість і злоба!

Однією з таких нісенітниць є т. зв. «українізація», якою так уперто лякають довірливих людей. Українізувати українців в Україні? Чи хтось догадався б полонізувати поляків у Польщі, офранцужувати французів у Франції? Мова може йти лише про дерусифікацію, і, розуміється, не росіян, а тих, хто забув, якого він роду і племені, став «чужинцем на власній землі» (К. Паустовський). Можна бути впевненим, що тоді й ставлення росіян до інших мов і культур, в тому числі до української, неминуче змінилось б: вони відчули б усю глибину твердження К. Маркса, що той, хто не знає мови і культури народу, серед якого живе (а тим більше — зневажає її), може бути гостем, або наймитом, або окупантом. І наслідок такої дерусифікації був би лиш один — взаємна повага і взаєморозуміння між людьми різної національності. Віковий досвід співіснування мов і культур у Західній Україні свідчить, що це цілком можливо. Треба тільки з двох трактувань ідеї єдності (О. Пушкін: «Славянские ручьи сольются в русском море»; Т. Шевченко: «І потечуть в одно море слов'янські ріки») вибрати те, що веде не до поглинання більшим меншого, а до рівноправності.

Володимир МЕЛЬНИЧАЙКО.

ТВОРЕННЯ ЗБРОЙНИХ

УКРАЇНІЗАЦІЯ ОДЕСЬКОГО ВІЙСЬКОВОГО ОКРУГУ І ЧОРНОМОРСЬКОГО ФЛОТУ У 1917—1918 рр.

Боячись історичної правди та пробудження національної свідомості українців, комуністична влада не допускала висвітлення історії збройних сил Центральної Ради, Української Народної Республіки. Тому важливим завданням істориків України є відновлення правди.

Створення українських збройних сил почалося одразу після повалення царизму. Великого значення надавалось українізації Одеського військового округу (ОдВО), який обіймав тоді Бессарабську, Херсонську, Катеринославську, Таврійську губернії та Балтський повіт Подільської губернії.

Тимчасовий уряд, генералітет, всі російські політичні партії—від кадетів до більшовиків—виступали проти формування українських частин як прояву сепаратизму і націоналізму. Тимчасом Центральна Рада, її організації на місцях розпочали роботу у військах. Начальник дислокованої у Криму 38-ї піхотної запасної бригади полковник Кондратьєв у травні доповідав командуючому ОдВО: «Сімферопольська українська організація проявляє посилену активність, кінцевою метою якої є формування запасного українського полку».

Штаб ОдВО відхилив вимогу Одеської української військової ради про формування українських частин у стотисячному Одеському гарнізоні. У відповідь на це 23 червня на мітингу, який провели 10 тисяч солдатів, було ухвалено резолюцію про негайне сформування в Одесі двох українських полків, кулеметних команд, інженерних та авіаційних частин, про українізацію Чорноморського флоту.

Тимчасовий уряд і Верховна Ставка Росії змушені були дати згоду на формування українських частин в тилових округах і на фронтах. В Одесі і Сімферополі було утворено два українських «позаштатних» батальйони, у Феодосії в 35-му запасному полку виділено одну українську роту.

Тільки напередодні жовтневого більшовицького перевороту російський генералітет зрозумів значення дисциплінованих українських частин у боротьбі з анархією і почав сприяти їх формуванню. 18 жовтня в штабі ОдВО під керівництвом начальника округу генерал-лейтенанта Маркса відбулася нарада генералітету і української військової ради, на якій було вирішено утворити нові гайдамацькі курені «для підтримки загального порядку».

Активну діяльність по українізації Чорноморського флоту вели організації у Севастополі — українська Рада і український військовий комітет на чолі з делегатом Всеукраїнського військового з'їзду підпоручником К. П. Величком — членом Центральної Ради. У вересні—жовтні розпочалась українізація крейсера «Память Меркурия», ескадреного міноносця «Завидный» та інших кораблів. Вони заявили про підтримку Центральної Ради і підняли жовто-блакитні прапори.

Документи і матеріали свідчать, що у вересні—жовтні 1917 р. діяльність українських організацій зводилася насамперед до агітації про необхідність виділення солдатів-українців в окремі військові частини та формування українських екіпажів на кораблях Чорноморського флоту.

Жовтневе повстання більшовиків прискорило розпад Російської імперії та її армії. 1 листопада 1917 р. Центральна Рада проголосила свою владу на території дев'яти українських губерній, в тому числі Херсонської і Таврійської. Наприкінці жовтня до Одеси прибули підполковник Поплавко, призначений комісаром Центральної Ради при ОдВО, та Ю. О. Тютюнник — комісар Центральної Ради при штабі Київського військового округу. За їх участю при штабі ОдВО був утворений і розгорнув діяльність Одеський окружний комітет Центральної Ради, який не допустив збройного виступу більшовиків. У ніч на 2 листопада підполковник Поплавко провів у штабі ОдВО нараду його працівників та командирів військових частин Одеського гарнізону. На цій нараді за наказом С. Петлюри Поплавко призначив начальником Одеського військового округу генерал-майора Ельчанинова — командира кавалерійської бригади, яка в жовтні прибула з румунського фронту в Одесу для підтримання порядку.

В жовтні — листопаді постанови про українізацію прийняли солдати, офіцери, юнкери військових училищ, авіашколи, запасного артилерійського дивізіону, автомобільної роти та ряду інших частин Одеського гарнізону. 12 листопада на виборах до Установчих зборів 10,5 тисячі солдатів і офіцерів гарнізону віддали свої голоси українським соціалістичним партіям. Однак понад 17,5 тисяч солдатів, переважно російських, голосували за більшовиків.

В листопаді 1917 р. десятимільйонна російська армія остаточно розклалася, втратила боєздатність, ставши знаряддям більшовиків і анархістів, головною дестабілізуючою силою в Росії і на Україні. За погодженням з російським генералітетом і військовими місіями Антанти, які 22 листопада прибули зі Ставки до Києва, Генеральний секретаріат Центральної Ради розробив план прискореної українізації військових частин на Україні. 23 листопада 1917 р. комісар Центральної Ради при штабі ОдВО Поплавко по телеграфу з Києва одержав наказ Петлюри про надання тритижневих відпусток всім військовослужбовцям запасних частин, які не були жителями українських губерній. Вони мали продовжувати військову службу за місцем проживання в Росії.

Російські соціалістичні партії, очолювані ними Ради солдатських депутатів та комітети військових частин ОдВО чинили одчайдушний опір українізації військ, розгорнули наклепницьку агітацію проти Центральної Ради. Більшовики закликали російських солдатів залишатись на Україні для утвердження «диктатури пролетаріату». Раднарком Росії в ультиматумі Центральній Раді від 3 грудня, написаному Леніним, вимагав припинити українізацію військових частин в тилових гарнізонах і на фронтах, а через день оголосив їй війну. Вже 6—8 грудня з Росії до Харкова почали прибувати війська, які під керівництвом Антонова-Овсієнка приступили до роззброєння українських частин на Харківщині, готуючись до наступу на Катеринослав і Київ.

До середини січня 1918 р. коли розпочалися вирішальні бої з російськими військами і місцевою Червоною гвардією, було досягнуто чимале

ТРАГЕДІЯ ВІРИ

Минуло 85 років від дня народження талановитого українського поета Олекси Влизька, якого безповоротно поглинула підступна тоталітарна сталінська система.

Ще й досі чимало плутанини в літературних і біографічних визначеннях його творчої особистості. Досьогодні, приміром, жоден з літературознавців (Л. Новиченко, Л. Костенко, М. Слабошпицький та ін.) не назвав точно навіть місце народження поета.

А народився Олекса Влизько 17 лютого 1908 року на станції Боровйонка Новгородської губернії, де працював псаломщиком його батько Федір Костьович, уродженець Черкащини, який взяв шлюб з росіянкою Марією Іванівною Григор'євою родом з Новгородщини. Показово, що матір після шлюбу священик записав на російський манір — Влизькова, що нерідко тоді практикувалося (так і давні козацькі роди стали відповідно: Костомари — Костомаровими, Охріменки — Єфремовими, Донці—Донцовими і т. д.).

В 1917 р. сім'я Влизьків переїжджає в село Сигнаївку на Черкащині, батьківщину батька. Олекса продовжує освіту в м. Городищі і в с. Лебедині коло Чигирина — в гімназії, потім у вищій початковій школі. Далі здобуває вищу освіту в Київському інституті народної освіти на мовно-літературному факультеті.

Як стверджує його молодший брат Олександр, котрий нині живе в Сімферополі, Олекса вже з трьох років почав читати, в сім — складати вірші російською та українською мовами.

В тринадцять років підліток після скарлатини оглух, стала спотвореною його мова. Проте він не був глухонімим, як твердять деякі дослідники. За наполяганням М. Скрипника і друзів-письменників Олекса їздив до фахівців у Німеччину, але глухота виявилась невиліковною. Відтоді Олександр майже завжди був при ньому. Його Олекса як художника жартома звав «мальовидлом». Пізніше Олександр Федорович ілюструватиме обкладинки двох збірок свого брата.

1924 року Влизьки переїжджають до Києва. Олекса цього ж року вперше поніс свої, писані російською мовою вірші до редакції київського «Більшовика» — органу губпарткому. Першого вірша «Сердце на норд» було надруковано в журналі «Глобус» (1925 р. — № 22). Із вдячністю за підтримку Олекса потім завжди заявляв, що «Глобус» і «Пролетарська правда» виховали його.

Поет належав до літературної організації «Молодняк», потім до ВУСППу, де навіть співробітничав у журналі М. Семенка «Нова генерація», звідки пізніше вийшов, написавши «відречення» від футуризму, разом із другом Гео Шкурупієм.

Вже своєю першою збіркою «За всіх скажу» (1927 р.) 19-річний юнак заявив про себе як зрілий поет, свідомий свого покликання: «І тепер мене на покуті посадовлять для пісень». Вихід збірки набув широкого резонансу у літературних колах, вона заслужено отримала чимало схвальних відгуків. Поет поринає у вир тогочасного будівничого життя: їде на Памір, на Дніпрельстан, до шахтарів Донбасу, де працював робітником його родич Іван Влизько.

Оригінально й точно сказав Олекса Влизько про своє поетичне покоління у програмному вірші однойменної збірки — «За всіх скажу»:

Поети з велетнів, що світ
творили!
І хоч сатрапи з нас
знущались у віках,
Та ми жили... без сліз...
і ми терпіли.

«Кабінетом» О. Влизька всі називали невелику кімнату підвального приміщення в будинку на Стрілецькій вулиці в славнозвісному будинку Булгакова.

Виходять одна за одною збірки поета. Перша перевидається кілька разів і він отримує за неї премію Наркомосу.

Олекса Влизько був сином своєї епохи. Він щиро вірив у її світле майбутнє. Але на відміну від інших не був бездумним трубадуром. Тому слова — комуна, більшовик, Ленін — хоча й стрічаються у його творах, але не є іконописаними, як у більшості тогочасних авторів.

Об'єктивності ради скажемо, що траплялися і відхилення у його творчості. Так, книга «Мое ударне» (1931 р.) була даниною формалізму і неестетичному конструктивізму. Та не це визначальне у його творчості.

При всіх різнорідних своїх оцінках критика не може заперечити, що оптимістичні струмені все-таки не могли затьмарити об'єктивного погляду поета на стан речей. Приміром, про насильницьку колективізацію він промовисто сказав у «Баладі про короткозоре Ельдорадо»:

Ельдорадо тут! Кожний
з вас — холоп!
А хто тікатиме — куля
в лоб!

Чи могла тодішня тоталітарна система пробачити йому ці слова?

Будинок Булгакова був останнім притулком поета. Саме тут, в Києві, брати Олекса й Олександр стрілися якось з П. Тичиною і В. Сосюрою.

— Дивлюсь я на нього, —

— Чи не за те, що він молодший за нас, а вже має бороду з лаврового вінка державної премії? — відповів запитанням Сосюра.

Очевидно, малася на увазі премія за першу збірку «За всіх скажу».

...А маловік репресій набирав обертів. Спочатку викликали в ОДПУ брата Олександра. Потім непрохані гості прийшли на квартиру Влизьків, рилися в Олексиних книжках, забрали друкарську машинку, а в листопаді 1934-го заарештували його.

— Я ні в чому не винний, про те тисячу раз твердив слідчому, — казав він матері на побаченні в Лук'янівській тюрмі. — Тому поставимо на цьому крапку.

Кривава крапку на цьому поставили інші.

Провокаційне вбивство 1 грудня 1934 року С. М. Кірова стало сигналом до масових репресій. В середині грудня того ж року Олексу Влизька і три десятки інших українських літераторів було безпідставно розстріляно як «ворогів народу».

У травні 1958 року його було реабілітовано «за отсутствием состава преступления». Через кілька років з тієї ж Військової колегії Верховного суду СРСР брата поета — Олександра Федоровича Влизька — повідомили, що «установить место захоронения А. Ф. Влизько за давностью времени не представляется возможным».

Та пісню не убити. Це був могутній, світлий талант.

Федір СТЕПАНОВ.

* * *

На фото: Олекса Влизько; будинок Булгакова на вул. Стрілецькій, 7/6, в Києві, відомий глядачеві з кінофільму «Дні Турбіних», де в підвальному приміщенні мешкала сім'я Влизьків. Звідси поет пішов на свою Голгофу.

Фото взято з особистого архіву брата поета художника Олександра Влизька, який живе у Сімферополі.

* * *

Пропонуємо читачам маловідомі твори поета зі збірки «Серце і вогонь» (Краків — Львів, 1942 р.).

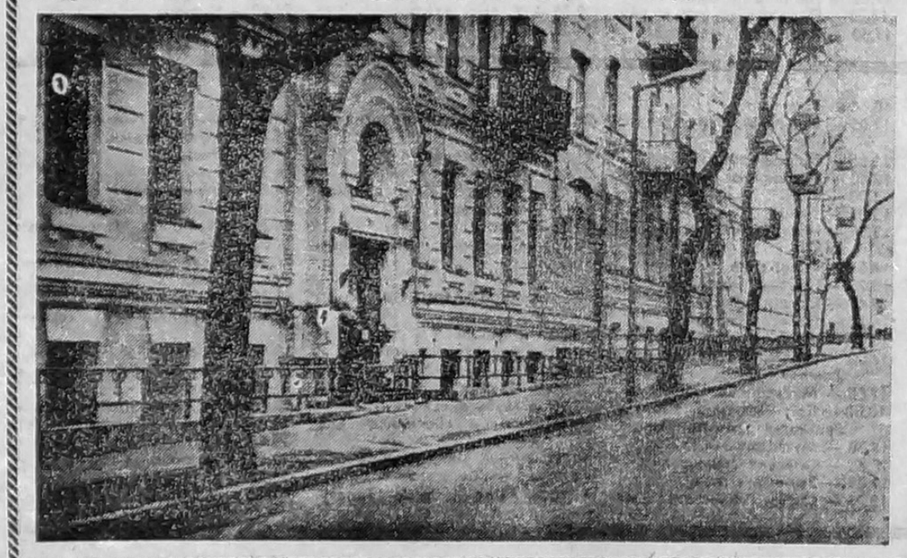

Олекса ВЛИЗЬКО

ІНТЕЛІГЕНТ ЗГІДНО З ОБСТАВИНАМИ

Що й казати, — літа, — для ледащ поступові,
Та потрібно ж для всяких оточень привчать
інтелект.
За столом, в пропасниці, розіп'ятий на
словниковi
За Шумлянським, — весь час малоруський
вивчав діалект.
Бо за вікнами, в площі
ревло шароварництим гулом:
— Ще не вмерла Україна,
І слава, і воля, і ще
Усміхнеться нам доля у лоб —
кулеметним намулом,
На потрощених ребрах
кривавим кацапським борщем!..
А «поскільки», буває, що шкура
дорожча від честі,
...То «постільки», спокійно,
нова обсихала кора.
І так само зворушливо плакав
вишиваний хрестик,
Як і пуза бекон,
пропагований з-під очкура.
...Я, добродію, інтелігент і
ніколи не проти!
Хай живе Україна — Старий Югозападний
край!
Я за нації, я — за наречія,
я — за народи!
(Тільки б — каюсь —
не щезли балик і паюсна ікра!)
Я давно голосую за Учр...
чи то, пак, У-Це-Раду.
Пане писарю! Я патріот, безперечно,
і я ж
Запевняю... як знайдете тільки
вакантну посаду
На редактора «Русско-украінской мысли» —
я Ваш!..
Вибачайте, — без лесті, — і правда, —
Ви другий Мазепа!..
Ви від ніг і до черепа —
завжди джентльмен!..
До побачення! Матиму честь Вас
побачити в себе!
«У чеканні хороших наслідків...
З пошаною... Н...»

ГІРКО БУТИ З ТАКИХ...

Гірко бути з таких, которим
Мама пальцем покаже — бояться,
І взиватись конквістадором
З обрієм паяца!

Гірко бути дутою горою,
Що розтруситься, тільки вдарте!
Гірко бути новим «гєроєм»
Старого стандарту!

Життя, моє життя, не статуйся, не стій!
Час летить і на місці не сяде.
І чвалають «герої» в хвості
Через п'яте в десяте!

Хай їм чорт, але, коли вас обсіла
Чорна зграя таких ворон,
Я буду плакати на весіллях,
Сміятись піду на похорон!

ЛЕДА

Відлетіла конвалійна Леда
На далекі сніжні гаї.
І не пахнуть вже липовим медом
Поцілунки холодні твої.

Це початок кінця, о кохана,
О, до лютого болю чужа!
Це навіки найкраща рана
І до споминів літ іржа.

ХА-ХА!

Я ось такий, а ви така ось, —
Ну, знаєте, ні те, ні се!
Та над епохою не каюсь,
Що вас ніхто не пронесе!
Бо вже ж, — о, діво осіянна, —
Я вас люблю з усіх сторон!
Піду шукати Осіяна,
Або куплю Декамерон!

МАРА

Десь ночі — темені — оманн
В'ідлунила остання дзвонь
І в далину на лона лані —
Стремлять і в сурми: — Ми — вогонь!..
...А десь — далеко — кипариси
І море — в берег голубий...
...На обрії — вогненні риси
І зітхи в скелях, і прибій...

КВІТНЕВИЙ ДЕНЬ У ЯЛТІ. Фотоетюд К. ДУДЧЕНКА.

НАПРОВЕСНІ

ЮВІЛЕЙ КНИГИ

«На шлях я вийшла раннею весною», — зазначала Леся Українка. Перші вірші, підписані цим іменем, появились в друку, коли авторці виповнилось тринадцять років. Їх опублікував львівський часопис «Зоря». В той час Галичина входила до Австрії. Отже, псевдонім, який, найвірогідніше, запропонувала дочці Олена Ігнатівна, означав, що авторка не галичанка, а з Наддніпрянської України. Крім того, Михайло Драгоманов, Лесин дядько, чимало своїх праць підписував псевдонімом «Українець», що могло стати прикладом для юної поетеси.

Поступово голос Лесі Українки міцнів. Поряд з оригінальними віршами вона охоче перекладала, вважаючи, що поступ української літератури безпосередньо залежить від збагачення її кращими зразками європейської прози та поезії. Найбільше поетеса цінувала творчість Генріха Гейне. Отож, перекладаючи його вірші, Леся Українка вдосконалювала своє перо і водночас мріяла про те, щоб український читач міг познайомитись з поезією Гейне. Нарешті 1892 року у Львові вийшла з друку «Книга пісень» видатного німецького поета. Зі 143 уміщених в ній перекладів 92 належать Лесі Українці.

Наступний рік подарував світові першу поетичну збірку молодої авторки, назва якої немов відгукнулася луною на видання Гейне — «На крилах пісень». Власне, з неї і почалося сходження поетеси до надхмарних висот.

Вихід Лесиної збірки створив надзвичайне силове поле, яке докорінно змінило пошуки нової генерації поетів і підняло нашу поезію на європейський рівень, не позбавляючи її національних прикмет.

Оригінал цієї книги, яка вийшла сто років тому, можуть побачити відвідувачі експозиції «Леся Українка і Крим», розгорнутої в Ялті (вул. Катеринінська, 8). Цей примірник, мабуть, один з 500, які замовила авторка у видавництві Наукового товариства імені Т. Г. Шевченка своїм коштом. Книгу подарувала музею професор Львівського університету, дослідниця творчості поетеси Леоніла Іванівна Мищенко. Збірка видана скромно, адже в ті часи українське друковане слово в Російській імперії переслідувалось згідно з Емським указом. Навіть сама Леся нелегально отримувала розрізнені аркуші, котрі виходили з друку, щоб об'єднати їх у збірку в домашніх умовах.

«На крилах пісень» немов розгортає перед читачем витканe панно з пейзажів України. Цілий цикл віршів був написаний в Криму і опублікований під назвою «Кримські спогади». Першим дав йому оцінку Осип Маковей, визнавши поезії цілком самобутніми. На збірку схвально відгукнулися також І. Франко, О. Огоновський, М. Комаров, І. Верхратський. Останній сміливо напророчив, що «ім'я молодої авторки, стане славою матері-України». Сама ж поетеса досить критично оцінювала успіх своєї книги. Але з першим виданням до Лесі Українки прийшло і переконання, що «На крилах пісень» — не останнє її слово в літературі. Вона писала: «коли я думаю йти далі, то вже ж вперед, а не назад, інакше не варто було й виходити».

С. КОЧЕРГА,
науковий співробітник Ялтинського історико-літературного музею.

ПЕРВІСТОК ТАТАРСЬКОЇ ПЕРІОДИКИ

Довгим і тернистим був шлях кримських татар до свого друкованого слова — лише у квітні 1883 року в Бахчисараї вийшов перший номер газети «Терджиман» («Перекладач»).

Це сталося рівно сто років по анексії держави Гіреїв. І впродовж усього століття на півострові проводилася тотальна русифікація, зменшувалася кількість татарських шкіл та храмів. Непоправних втрат зазнавали культурні набутки, адже національний та релігійний утиск призводив до масових еміграцій, а відтак і виснаження інтелектуального потенціалу татар, які опинилися на грані духовної деградації.

«Терджиман» відіграв виняткову роль у пробудженні самосвідомості народу. Понад три десятиліття його редагував славетний просвітитель Ісмаїл-бей Гаспринський, невтомно гуртуючи навколо видання всіх, хто уболівав за рідну культуру. «Тильде, фикирде, иште бирлик» («Єдність у мові, думці та праці») — ці слова були не тільки девізом газети, а й дороговказними для нації. Вони актуальні і сьогодні.

Газета мала своїх читачів не тільки в Криму, вона поширювалася в Казані, Оренбурзі, Баку, Середній Азії, вмішені в ній матеріали часто передруковувалися в країнах мусульманського світу. «Терджиман» виходив до кінця 1914 року. Останні номери вже після смерті Ісмаїл-бея готував до друку його син Р. Гаспринський.

14 квітня о 16 годині в бібліотеці «Дружба народів» (Сімферополь, вул. Гоголя, 6) відбудеться засідання «Круглого столу», присвячене 110-річчю виходу «Терджимана».

Наш кор.

Книжкова полиця

В. А. Кутайсов. «Керкинитида». Сімферополь, «Таврія», 1992. Розвідка вийшла в серії «Археологічні пам'ятки Криму». В ній розповідається про загадкове давньогрецьке місто Тавріки, засноване в VI столітті до нашої ери.

Грицько Коваленко. «Українська історія». (Оповідання з історії України від найдавніших до нових часів, з вступним словом про всесвітню історію). Київ, «Велес», 1993. Це — репринтне відтворення видання 1912 року.

Портрети істориків

ПЛАТОН БУРАЧКОВ

Дослідницький доробок Платона Йосиповича Бурачкова фахівцям археології та давньої історії Надчорномор'я і Криму добре відомий. Зате про самого вченого, опріч невеликої статті у 18-му томі «Записок Одесского общества истории и древностей», ширших життєписних публікацій не маємо.

За документами, виявленими у Кримському архіві, нам вдалося простежити родовід дослідника і, зокрема, уточнити, що він народився 17 (29) листопада 1816 року (а не 1815-го, як зазначено у згаданих вище «Записках...» та енциклопедії Брокгауза) в маєтку Іванівці. Тепер це село входить до Голопристанського району на Херсонщині. Його заснував і назвав своїм ім'ям дід історика Іван Бурачок, який походив з білоруської шляхти. Батько Бурачкова службу починав у Могильові, де був земським комісаром і городничим, а 1803 року його перевели до штату Кримської соляної експедиції на кінбурнські промисли. Тут заповзятливий чиновник викрив кілька махінацій, повернувши до скарбниці чимало коштів, за що удостоївся подяки поета Гавриїла Державіна, який тоді був міністром юстиції і одночасно завідував соляними справами.

Крім іванівської садиби, заможні Бурачкови мали будинок у Сімферополі, тому Платон Йосипович навчався в тутешній гімназії (тепер школа-гімназія № 1). По закінченні ж Харківського університету він вступив на службу до канцелярії таврійського губернатора, ставши згодом чиновником з особливих доручень. З появою земських інституцій його обирають почесним мировим суддею Дніпровського повіту. 1870 року надвірний радник П. Бурачков виходить у відставку. Помер він 13 (25) жовтня 1894 року в Херсоні.

Археологічні дослідження Платон Бурачков почав у Північній Таврії — в Іванівці та інших, переважно поміщицьких, володіннях, а в 1873 і 1880 роках провів досить масштабні як на той час розкопки в євпаторійській окрузі. Свою багатющу колекцію знайдених старовинних монет він опісля передав Московському історичному музеєві, а більше чотирьох тисяч цінних книжок, у тому числі і стародруків, подарував Одеській публічній бібліотеці.

П. Бурачкову належать такі історичні розвідки, як «Грекоскіфський світ на берегах Понту», «Нотатки з історичної географії південноруських степів» та інші. А найголовніша його праця — «Про місцерозташування стародавнього міста Каркінітеса і монети, йому приналежні» — присвячена локалізації згаданих в географічній «Історії» скіфських річок Пантікап, Гіпакіріс і Герр. Обстеживши таврійську гідронімічну систему, Платон Бурачков дійшов висновку, що перша з цих річок — Конка, друга — Сірогозька балка та Наланчак з Каркінітського затоки, а третя — Молочна. Цю версію повністю поділяють сучасні українські археологи зокрема, такий авторитетний скіфолог, як Борис Мозолевський.

Григорій РУДНИЦЬКИЙ

Редакції газети «Кримська світлиця» потрібні для постійної роботи репортери та комерційний директор.

Звертатися безпосередньо в редакцію (тел. 29-87-01), крім суботи і неділі.

СИЛ УНР

результатів у створенні збройних сил Центральної Ради на території ОдВО. Зокрема, в Одесі владу Центральної Ради відстоювали 4 гайдамацьких і пластунських полки з кулеметними сотнями, окремий батальйон козаків-запорожців, артилерійський дивізіон, авіаполк, 4 військових училища, спілка офіцерів — усього понад 10 тисяч солдатів та офіцерів. У Миколаєві на боці Центральної Ради були військово-морська організація і флотський підпільний з'їзд, у Херсоні сформували козачий полк, Катеринославі — два гайдамацькі полки, артдивізіон, військове училище, загін вільного козацтва під командуванням отамана Горобця. В містах Херсонській, Катеринославській і північних повітах Таврійської губернії завершувалася українізація гарнізонів, формувалися загони вільного козацтва і січових стрільців. Загалом на території ОдВО налічувалося, очевидно, не менше 100 тисяч українських солдатів, гайдамаків, вільних козаків, юнкерів і офіцерів.

У надзвичайно складних умовах відбувалась українізація Чорноморського флоту. В Севастополі 5 грудня засідали об'єднані збори Севастопольської ради робітничих і військових депутатів, Центрофлоту, суднових та полкових комітетів, національних та інших революційних організацій, в тому числі українських. За більшовицьку резолюцію про підтримку ультиматуму Леніна Центральній Раді було подано лише 61 голос, 233 делегати висловилися проти війни з Україною, 94 утрималися. Збори прийняли резолюцію протесту проти насильств Раднаркому Росії над Українською Народною Республікою, висловилися за підтримку Центральної Ради та скликання Всеросійських установчих зборів. Про ці постанови радіостанція крейсера «Память Меркурия», негайно повідомила Київ. Вказувалося також на повний контакт українських комісарів з Кримською республікою (малися на увазі крайова Рада народних представників та Курултай, які не визнали Раднаркому Росії).

Після цього засідання, яке засудило більшовицький переворот у Петрограді і оголошену Раднаркомом Росії війну Центральній Раді, командуючий Чорноморським флотом контр-адмірал О. В. Немітц визнав УНР і відрядив до Генерального військового секретаріату у Київ начальника штаба флоту.

Але більшовики Севастополя за вказівкою ЦК РСДРП і Раднаркому Росії в ніч на 16 грудня вчинили військовий переворот. При підтримці тритисячного загону матросів під командуванням анархіста Мокроусова вони заарештували керівників Севастопольської Ради робітничих і солдатських депутатів, розігнали штаб командуючого флотом, розстріляли близько 60 офіцерів, «переобрали» Центрофлот. Однак і після захоплення влади у Севастополі більшовики не змогли повністю припинити українізацію флоту.

Активний діяч українського руху у Катеринославі Г. Мазепа в спогадах «Україна в огні і бурі революції» твердив, що майже всі українізовані частини 1917 — початку 1918 рр. були небоєздатними. Вважаємо, що для таких узагальнень підстав нема. Молода українська армія зазнала поразки на цьому етапі війни тільки тому, що російські війська одержали велике підкріплення з Росії та усіх фронтів і мали значну перевагу. Більшість матросів Балтійського і Чорноморського флотів були заражені хворобою анархо-комунізму, що дало Раднаркому Росії змогу використати їхні загони у війні з Центральною Радою.

Петро ГАРЧЕВ,
голова Сімферопольської організації Всеукраїнського товариства «Просвіта», професор.

* * *

На доповнення до статті П. І. Гарчева пропонуємо читачам уривок зі спогадів генерал-хорунжого УПР ЮРКА ТЮТЮННИКА, який після повалення царату перебував у Сімферополі, де брав активну участь у створенні українських частин.

Спільними силами Української Громади і Військового Клубу 24 травня було улаштовано Шевченківське свято в Сімферополі. Свято для Сімферополя випало досить таки імпозантно. Самих військових українців з нашої залоги прибуло до десяти тисяч. Наші українські чоти вперше практично були об'єднані в сотні й курені. Військо вишикувалося у каре. Цивільних українців теж прибуло кілька тисяч. Були й делегації від українських залог Феодосії та Севастополя, а також від Чорноморського флоту. Службу Божу й панахиду відправили українські панотці з п.-о. Чорноморського флоту з А. Левицьким на чолі. Потім хор проспівав національний гімн. Відбувся парад війська. Ряди стрункo проходили перед президією клубу, салютували відповідно до муштрового статуту. Піднесення надзвичайне. Настрій зворушуючий. Новий начальник залоги полковник Кондратьєв, що прибув на свято на наше запрошення як гість, не втримався, щоб не сказати:

— А все-таки національний принцип при комплектуванні війська велика річ! Не тільки за час революції, а навіть за весь час війни мені не доводилося бачити кращого ладу, як у вас на святі...

Та закінчилося свято тим, чого не сподівався ні полковник Кондратьєв, ні хтонебудь інший з наших ворогів. Після параду перед військом виступили з привітаннями делегації від сусідніх організацій. Потім говорив член президії нашого клубу поручник Т. Промова останнього була коротка і проста. Він сказав:

— Пан отець читав у Євангелії — просіть і дасться вам, шукайте і знайдете, добивайтеся і відчинять вам... Ми шукали і знайшли себе — з'єдналися помiж собою...

Громове «слава» перервало промову. І довго розлягалося воно далеко навколо майдану. Коли затихло, промовець закінчив:

— Відтині ми не розійдемося... відтині ми складаємо Перший Сімферопольський полк імені гетьмана Петра Дорошенка...

Знову залунало «слава». За кілька хвилин полк марширував до касарень (казарм — ред.). Касарні були зайняті. Над ними повівав синьо-жовтий прапор. А надворі стояла варта, озброєна рушницями і кулеметами. В сотнях провадилося навчання і вправи.

...До президії клубу прибув поручник Ібрагімов, голова татарської військової організації. Була то людина енергійна, рішуча. Як татарський патріот він ненавидів москалів усією душею. Мав університетську освіту. Весь час татари підтримували нас. Тепер поручник Ібрагімов просив у нас поради і підтримки. Ми порадили йому робити те, що вже зробили, й обіцяли свою підтримку. Через два дні на мусульманському цвинтарі відбулося татарське свято. Мені довелося бути у складі нашої делегації, яку прислала президія клубу для привітання татар. Свято закінчилося маршем через місто до помешкань нашого полку, де татарам салютували наші частини. В той же день народився у Сімферополі окремий татарський курінь.

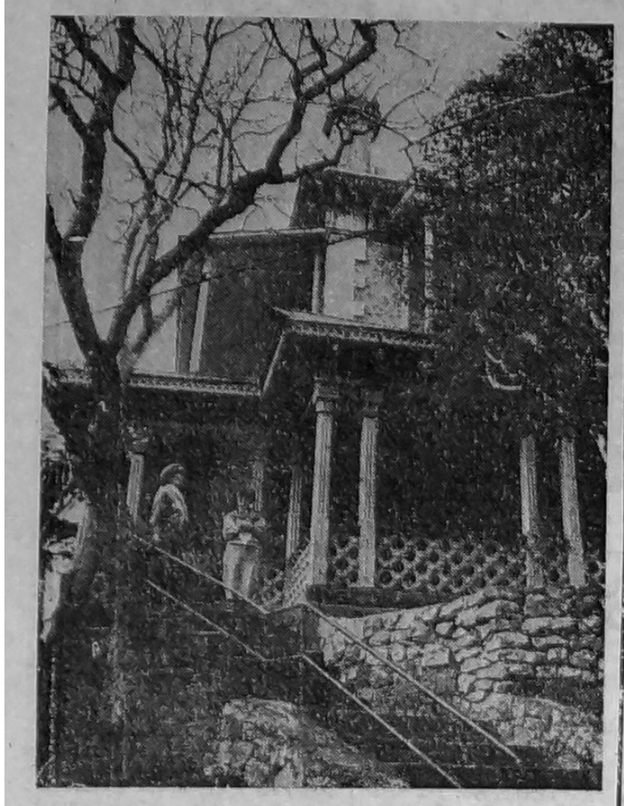

130 років від дня народження академіка архітектора О. М. Бекетова відзначає алуштинський Будинок-музей, в якому жив і працював визначний учений. В кімнатах збереглися його речі, архітектурні малюнки, мольберт з незакінченою картиною, крісла.

На знімку: Будинок-музей О. М. Бекетова.

Фото Костянтина ДУДЧЕНКА.

САДИБА

УТРИМАННЯ КІЗ

Продуктивні якості кіз значною мірою залежать від батьківських ліній. Пухових і вовняних кіз спаровують переважно восени, щоб козління настало навесні. Якщо бажаєте мати молоко взимку, кіз треба парувати навесні або влітку. Коли ж потрібно одержати приплід на плем'я, парування проводять восени, щоб козління припало на весну, оскільки в цей час молодняк росте краще.

Для годівлі тварин використовують сіно, коренеплоди, кукурудзяний силос, подрібнений овес, горох, можна ячмінь. До регулярного мінерального корму входять сіль, крейда, кісткове і м'ясо-кісткове борошно.

Після окоту маткам дають сіно, пійло з висівками, а також подрібнені буряки або моркву. Через 8 днів їх можна переводити на звичайні корми. Раціон годівлі у цей час такий: люцернове сіно — 2 кг, силос — 1, буряки — 1—1,5, подрібнена кукурудза — 0,4 кг або 1,5 кг бобового сіна, 1 кг лугового сіна, 0,5 коренеплодів, 0,4 кг — вівса.

В період сукозності не можна давати картопляну барду, холодний силос, сиру картоплю, підморожене капустяне листя, заплісняві корми. Сукозних маток бажано утримувати окремо.

Тваринам потрібен і так званий підтримуючий корм. Його кількість залежить від живої маси кози, її продуктивності та умов утримання. Для дорослих кіз підтримуючий корм становить 0,6—1,7 кормової одиниці, 50—150 г перетравного білка. Сукозній матці в другій половині вагітності для розвитку плоду необхідно 0,2 кормової одиниці і 20 г перетравного білка на добу.

Якщо козління припадає на холодний період року, для козенят бажано виділити тепле приміщення. Воно має бути світлим, сухим, чистим, без протягів, з доброю вентиляцією. В тепляку встановлюють індивідуальну клітку 2×2,2 м. Частина приміщення залишається вільною для матки.

Щойно народженому козеняті прочистіть рот і ніс від слизу, а саме козеня насухо протріть мішковиною. Пуповину обріжте на відстані 8—10 см від живота і перев'яжіть ниткою, продезінфікованою йодом. Якщо козеня народилося в біляплідному пухирі, пухир розірвіть, щоб малюк не задихнувся. Коли він не виявляє ознак життя, потрібно зробити штучне дихання.

При вирощуванні молодняка біля кози догляд за ним нескладний. Козенята сприймають чисте, тепле молоко і добре розвиваються. Проте при такому утриманні козенята звикають до матері і не дають їй вільно пастися на пасовищі. В 3—4 місяці вони нерідко травмують гострими зубами соски.

Годують козенят відразу після доїння теплим або ледь підігрітим молоком. Якщо малюк не п'є, його привчають пити з миски. Випоюванням незбираним молоком триває 5—6 декад. В перші три дні норма становить 240—500 г (50—100 г на одне годування). З 4-го по 8-й день кількість молока збільшують до 450—720 г (75—120 г), з 14-го по 30-й день — до 1 літра (250 г за один раз). Після цього 2—3 тижні тричі на день козенят випоюють молоком, розбавленим кип'яченою водою (1:1), додаючи вівсяне або пшеничне борошно. Потім можна годувати бевтанкою з пшеничних висівок.

Починаючи з 4—5 тижнів, козенятам дають 50—100 г м'якого сіна і 100 г пшеничних висівок на добу.

За нормами годівлі в перший рік життя молодняк повинен одержати в середньому незбираного молока — 72 кг, люцернового сіна — 98, моркви — 26, концентрованих кормів — 153 кг.

Ю. ГОЛИНСЬКИЙ
кандидат ветеринарних наук.

ШАНОВНІ ДРУЗІ!

РЕДАКЦІЯ «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ» ХОЧЕ ПОРАДИТИСЯ З ТАКОГО ПИТАННЯ: А ЧИ ВАРТО ВЗАГАЛІ НАМ ДРУКУВАТИ ПРОГРАМУ ТЕЛЕБАЧЕННЯ, ЯКА ЗАЙМАЄ В ГАЗЕТІ ТАК БАГАТО МІСЦЯ? ЧИ НЕ КРАЩЕ НА ЦІЙ ПЛОЩІ ДРУКУВАТИ ЩОСЬ ДЛЯ ДУШІ І СЕРЦЯ?

Чекаємо ваших порад.
Телефон 298-701.

ТБ

понеділок
12 КВІТНЯ

УТ-1

16.00 — УТН.
16.10 — Канал «Д».
17.10 — «Гагарін. Я вас любила...»
18.05 — С. Рахманінов. Рапсодія.
18.00 — ТНК.
18.30 — Мультфільми.
19.00 — УТН.
19.20 — Студія «ЕКО».
20.45 — На добраніч, діти
21.00 — УТН.
21.25 — Акценти.
21.55 — Чарівний промінь.
22.15 — І свято, і вічне.
22.45 — Фільм «Бархан».
0.05 — УТН.

УТ-2, УТ-3, «РОСІЯ»

13.25 — Фільм «Знайти і знешкодити».
4.50 — Кіпрас Мажейка.
15.25 — Там-там новини.
15.40 — «Дика природа Америки».
16.10 — Віддзеркалення.
16.55 — Заложники.
17.25 — Порятунок-911.
18.45 — Київська панорама.
19.00 — УТ-3: Мультфільми. СІТ-3. ООН в 1992 р. Т-ої можливості людини. Фільм «Китайський квартал» .(20,20). Фортуна. Світогляд-XXI.

«ОСТАНКІНО»

5.00 — Новини.
5.20 — Ранкова гімнастика.
5.30 — «Ранок».
8.00 — Новини.
8.20 — Мультфільм.
8.30 — «Марафон-15».
9.15 — Брейн-ринг.
10.05 — Віктор Астаф'єв.
11.00 — Новини.
11.20 — Науковий фільм.
14.00 — Новини.
14.25 — Телемікст.
15.40 — 440 герців.
16.20 — Зоряна мить.
17.00 — Новини.
17.20 — Технодром.
17.35 — Концерт, присвячений Дню космонавтики.
19.10 — «Відлуння тижня».
19.40 — На добраніч, малюки.
20.00 — Новини.
20.40 — «Білі шати». 5 серія.
22.10 — Гляньте, хто прийшов.
22.35 — Одначе.
23.00 — Новини.
23.20 — Бомонд.

вівторок
13 КВІТНЯ

УТ-1

7.00 — З 7 до 8.
8.00 — Фільм «Аліса і буки-ніст».
9.25 — Кінопроба.
10.25 — Телевізійний театр тіней.
11.10 — Профілактика венеричних захворювань.
11.40 — Шкільний екран.
12.10 — УТН.
12.20 — Делікатес-шоу.
16.00 — УТН.
16.10 — Для дітей. «Вулик».
16.30 — Освітній канал.
17.55 — ТНК.
18.10 — Передвеликодньє слозо архиєпископа Сімферопольського і Кримського Лазаря.
18.20 — Поет Валерій Левенко.
19.00 — УТН.
19.20 — Студія «1 грудня».
20.10 — Мультфільм «Адажіо».
20.40 — На добраніч, діти
21.00 — УТН.
21.20 — Спорткур'єр.
21.35 — Україна і світ.
21.55 — Пекторалі.
22.50 — Фільм «Хепі енд».

УТ-2, «РОСІЯ»

7.00 — Вісті.
7.25 — Час ділових людей.
7.55 — Мультфільми.
8.05 — Без ретуші.
9.00 — «Медіа».
9.55 — Паралелі.
10.10 — Створи добро.
10.40 — Фільм «Начальник Чукотки».
12.25 — Мульті-пульті.
12.40 — Селянське питання
13.00 — Вісті.
13.25 — Кроки.
14.10 — «Вероніка».
14.30 — «Бурда моден» пропонує...
15.00 — Телебіржа.
15.30 — Там-там новини.
15.45 — Студія «Рост».
16.15 — Свято у Замоскворіччі.
17.00 — Казки для батьків
17.45 — Парламентський вісник.
18.00 — Як довго вони чекають.
18.45 — Київська панорама.
19.15 — Кримінальна хроніка тижня.
19.25 — «Санта-Барбара». 153 серія.
20.15 — Концерт.
21.00 — Неопалима купина
22.00 — Вісті.
22.25 — Спортивна карусель
22.30 — Екран кримінальних повідомлень.
23.00 — На сесії ВР Російської Федерації

«ОСТАНКІНО»

5.00 — Новини.
5.20 — Ранкова гімнастика.
5.30 — «Ранок».
8.00 — Новини.
8.35 — «Просто Марія».
9.40 — Гол.
10.10 — 440 герців.
11.00 — Новини.
11.20 — Фільм «Покровські ворота».
13.35 — Мультфільм.
13.50 — Док. фільм «Чоловік і жінка».
14.00 — Новини.
14.25 — Діловий вісник.
14.40 — Світ грошей Адама Сміта.
15.15 — Телешоу «50×50».
16.30 — Гол.
17.00 — Новини.
17.25 — Сторони світу.
18.10 — «Просто Марія».
18.50 — Тема.
19.40 — На добраніч, малюки.
19.55 — Кримський іпотечний фонд.
20.00 — Новини.
20.40 — «Білі шати». 5 серія.
22.05 — Хіт-парад «Останкіно-93».
23.00 — Новини.
23.25 — Максима.
23.55 — Л-клуб.

середа
14 КВІТНЯ

УТ-1

7.00 — З 7 до 8.
8.00 — «Світадо».
8.50 — Фільм «Бархан».
10.10 — Село і люди.
10.55 — Юні таланти.
11.15 — Фільм «Соната».
11.40 — Шкільний екран.
12.10 — УТН.
12.20 — Док. фільм «Африканське полювання».
16.00 — УТН.
16.10 — Співай мені, мамо
16.50 — Старовинна музика.
17.20 — Колиска.
18.00 — Художник і скульптор І. Булавицький.
18.20 — ТНК (кримськотатарською мовою).
18.40 — Мерабанъыз, балалар.
19.00 — ТНК (українською мовою).
19.15 — Ана Юрт.
19.45 — Релігійна програма
20.00 — «Нефасет».
20.45 — На добраніч, діти.
21.00 — УТН.
21.20 — Спорткур'єр.
21.35 — Акценти.
21.50 — Дзвони Чорнобиля
22.40 — В гостях у хіт-параду «12 мінус 2».
23.30 — Мультфільми.
0.00 — УТН.

УТ-2, «РОСІЯ»

7.00 — Вісті.
7.25 — Час ділових людей.
7.55 — Ранковий концерт
8.10 — Неопалима купина.
9.05 — У - Ксюші.
9.50 — Конкурс ім. С. Прокоф'єва.
11.05 — «Санта-Барбара». 153 серія.
11.55 — Пілігрим.
12.40 — Селянське питання.
13.00 — Вісті.
13.25 — Програма «03».
13.55 — Абсолютно секретно.
14.55 — Ази кар'єри.
15.25 — Там-там новини.
15.40 — Студія «Рост».
16.10 — Далекий Схід.
16.55 — Християнська програма.
17.30 — Мультфільми.
17.45 — Імена.
18.45 — Київська панорама
19.25 — «Санта-Барбара». 154 серія.
20.15 — «Вільний селянин».
21.00 — Студія «Нота бене»
22.00 — Вісті.
22.30 — Велике коло.
22.45 — На сесії ВР Російської Федерації.
23.00 — Музика великим планом.
23.50 — Баскетбольний огляд.

«ОСТАНКІНО»

5.00 — Новини.
5.20 — Ранкова гімнастика.
5.30 — «Ранок».
8.00 — Новини.
8.20 — Мультфільм.
8.35 — «Просто Марія».
9.20 — Док. фільм.
9.40 — Заспівай мені, Прокопатір».
10.40 — Паралелі.
10.55 — «Санта Барбара» 154 серія.
11.45 — На стародавній землі Сірії.
12.25 — Відеопоезія. Г. Держевін.
12.40 — Селянське питання.
13.00 — Вісті.
13.25 — Фільм «Земля Санникова».
14.55 — Док. фільм.
15.25 — Там-там новини.
15.40 — Гра без програшу.
16.05 — Конверсія на фоні ринку.
16.50 — Мітрост.
17.05 — Людина справи.
17.35 — Парламентський вісник.
17.50 — Автограф майстра.
18.45 — Київська панорама.
19.05 — «Містер Майка».
19.25 — «Санта-Барбара». 155 серія.
20.25 — Хроно.
21.00 — Вітчизно моя.
22.00 — Вісті.
22.30 — Кліпова алея.
22.45 — На сесії ВР Російської Федерації.

«ОСТАНКІНО»

5.00 — Новини.
5.20 — Ранкова гімнастика.
5.30 — «Ранок».
8.00 — Новини.
8.40 — «Просто Марія».
9.25 — У світі тварин.
10.20 — ...До 16 і старші.
11.00 — Новини.
11.20 — Фільм-вистава «Балалайкін і К».
13.30 — Фільм «Ковток свободи».
14.00 — Новини.
14.25 — Телемікст.
15.15 — Знайомі незнайомці.
15.45 — Мультфільм.
16.15 — «По Сибіру».
17.00 — Новини.
17.25 — Мода для мільйонів.
18.00 — ...До 16 і старші.
18.30 — «Просто Марія».
19.15 — Студія «Політика».
19.40 — На добраніч, малюки.
20.00 — Новини.
20.40 — Лото «Мільйон».
21.40 — Фільм «Доповідь».
23.00 — Новини.
23.20 — Можливо все.

четвер
15 КВІТНЯ

УТ-1

7.00 — З 7 до 8.
8.00 — «Золотослов».
9.00 — Пекторалі.
10.00 — Л. Бетховен. Симфонія № 9.
11.10 — Сім «я».
11.40 — Ліричні дуети.
12.00 — УТН.
12.10 — «Маестро з Покуття».
12.40 — «Вервиця».
16.00 — УТН.
16.10 — Бальні танці.
16.30 — Освітній канал.
17.30 — Синтез.
17.50 — Муз. фільм.
18.15 — ТНК.
18.30, 19.20 — Студія 5.
19.00 — УТН.
20.45 — На добраніч, діти.
21.00 — Спорткур'єр.
21.35 — «Гарт».
22.50 — Фільм «Дивна любов».
0.15 — УТН.

УТ-2, «РОСІЯ»

7.00 — Вісті.
7.25 — Час ділових людей.
7.55 — Мульті-пульті.
8.15 — Студія «Нота бене».
9.10 — «Вірую». Вистава.
10.15 — Мультфільми.
10.30 — «Чорнобильська Богоматір».
10.40 — Паралелі.
10.55 — «Санта Барбара» 154 серія.
11.45 — На стародавній землі Сірії.
12.25 — Відеопоезія. Г. Держевін.
12.40 — Селянське питання.
13.00 — Вісті.
13.25 — Фільм «Земля Санникова».
14.55 — Док. фільм.
15.25 — Там-там новини.
15.40 — Гра без програшу.
16.05 — Конверсія на фоні ринку.
16.50 — Мітрост.
17.05 — Людина справи.
17.35 — Парламентський вісник.
17.50 — Автограф майстра.
18.45 — Київська панорама.
19.05 — «Містер Майка».
19.25 — «Санта-Барбара». 155 серія.
20.25 — Хроно.
21.00 — Вітчизно моя.
22.00 — Вісті.
22.30 — Кліпова алея.
22.45 — На сесії ВР Російської Федерації.

«ОСТАНКІНО»

5.15 — Новини.
6.35 — Ранкова гімнастика.
6.55 — Суботній ранок ділової людини.
7.40 — У світі моторів.
8.10 — «Марафон-15».
8.35 — Допоможи собі сам.
9.35 — Інститут людини.
9.05 — Автограф по суботах.
10.35 — «Червоний космос».
11.05 — Фестиваль інвалідів.
12.30 — Фільм «Казково вдачливі чоловіки».
14.00 — Новини.
14.25 — «Центральний експрес».
14.55 — «Ультрасія».
15.50 — Вовк і заєць: 25 років разом.
17.10 — Червоний квадрат.
17.10 — Прекрасна сімка.
18.45 — Фільм «Смерть за десять центів».
19.40 — На добраніч, малюки.
20.00 — Новини.
20.45 — Фільм «Анна Кареніна».
22.15 — Новини.
22.30 — Пасха Христова.

п'ятниця
16 КВІТНЯ

УТ-1

7.00 — З 7 до 8.
8.00 — Фільм «Дивна любов».
9.30 — М. Руденко. «Думайте, Вам пора...»
10.35 — Шкільний екран.
11.05 — Надзбручанські роздуми.
11.45 — Концерт.
12.00 — УТН.
12.10 — «Гарт».
15.00 — УТН.
16.10 — Веселий хор.
16.40 — Сад, город.
16.55 — Чиста криниця.
17.25 — Ринг Колумбуса.
17.40 — На всі руки майстер.
17.55 — Музичний калейдоскоп.
18.05 — ТНК.
18.20 — У Раді міністрів Криму.
18.40 — УТН.
19.00 — Футбол. «Кривбас» — «Динамо».
19.45 — Студія «Політика».
21.00 — УТН.
21.20 — Спорткур'єр.
21.35 — Студія «Основа»
22.20 — Арт-майдан.
23.50 — УТН.
0.00 — Фільм «Двоє під одною парасолькою».

УТ-2, «РОСІЯ»

7.00 — Новини.
7.25 — Час ділових людей.
7.55 — Мультфільм.
8.10 — Вітчизно моя.
9.05 — Золота шпора.
9.35 — Фольклор.
10.50 — ТБ-ательє.
11.05 — «Санта Барбара». 155 серія.
11.55 — Біла ворона.
12.40 — Селянське питання.
13.00 — Вісті.
13.25 — Іжиця.
13.55 — Ностальгічні посиденьки.
14.55 — Телебіржа.
15.25 — Там-там новини.
15.40 — Студія «Рост».
16.10 — Погасла зірка?
16.40 — Давайте розберемося.
17.00 — «Висланий на планету Земля».
17.50 — Мультфільм.
18.00 — Світ—маятник, або Повернення Дмитра Паніна.
18.30 — Мультфільми.
18.45 — Київська панорама.
19.05 — Звучить гітара.
19.25 — Фільм «Вмирати не страшно».
21.00 — Футбол. «Карпати» — «Дніпро».
21.45 — К. Гнатенко.
22.30 — Фільм-прем'єр.
22.45 — На сесії ВР Російської Федерації.
23.15 — Програма «А».
0.15 — Спортивна гімнастика.

«ОСТАНКІНО»

5.00 — Новини.
5.20 — Ранкова гімнастика.
5.30 — «Ранок».
8.00 — Новини.
8.20 — Мультфільм.
8.35 — Фільм «Василиса Прекрасна».
10.00 — Клуб мандрівників
11.00 — Новини.
11.20 — Америка з М. Тарату-шина.
13.35 — Мультфільм.
13.50 — Док. фільм «Чоловік і жінка».
14.00 — Новини.
14.25 — Діловий вісник.
14.40 — Світ грошей Адама Сміта.
15.15 — Телешоу «50×50».
16.30 — Гол.
17.00 — Новини.
17.25 — Сторони світу.
18.10 — «Просто Марія».
18.50 — Тема.
19.40 — На добраніч, малюки.
19.55 — Кримський іпотечний фонд.
20.00 — Новини.
20.40 — «Білі шати». 5 серія.
22.05 — Хіт-парад «Останкіно-93».
23.00 — Новини.
23.25 — Максима.
23.55 — Л-клуб.

субота
17 КВІТНЯ

УТ-1

8.00 — УТН.
8.10 — Ритмічна гімнастика.
8.30 — Український романс.
8.50 — «Ділові вісті».
9.20 — Сімейний варіант.
9.50 — Мова писанки.
10.30 — Радіаційна гігієна.
11.00 — Фул-контакт карате
11.30 — О. Гончар. «Собор». Відеофільм.
12.30 — Фільм «Грішна Дозя з Криворівні».
13.00 — Концерт корифеїв української пісні.
13.50 — Один з тисячі. Уроків.
14.10 — Додаток до передачі «Фант-лото «Надія».
15.00 — УТН.
15.10 — Мультфільм.
16.30 — Зона тривоги.
16.50 — І знову Д'Артаньян...
17.15 — Наше коло.
17.45 — Театр Р. Віктюка у Києві.
19.00 — УТН.
19.20 — Хроніка МВС.
19.35, 21.25 — Творчий вечір Алли Кудлай.
20.30 — Рідна мова.
20.45 — На добраніч, діти.
21.00 — УТН.
22.30 — Вікно в Америку.
23.00 — Духовна музика.
23.30 — Великоднє богослужіння.

УТ-2, УТ-3, «РОСІЯ»

7.00 — Вісті.
7.25 — Свій погляд на світ.
7.55 — Мульті-пульті.
8.05 — «Не жіноча справа».
8.35 — Студія «Рост».
9.05 — Пігмаліон.
9.35 — Козирна дама.
10.15 — До Москви — далеко.
11.00 — Худ. фільм.
12.40 — Селянське питання.
13.00 — Вісті.
14.05 — Телеконкурс юристів.
15.05 — Програма Л. Анчарського.
15.55 — «Зірки Америки».
16.20 — Футбол без кордонів.
17.15 — Парламентський вісник.
17.30 — Пустами немовляти.
18.00 — Футбол. «Локомотив — ЦСКА.
18.45 — Київська панорама
19.00 — УТ-3: Мультфільми. СІТ-3. Хіт-рік. 3×200. Худ. фільм.
23.15 — Пасхальна урочиста служба. Трансляція зі Свято-Троїцького собору.

«ОСТАНКІНО»

5.15 — Новини.
6.35 — Ранкова гімнастика.
6.55 — Суботній ранок ділової людини.
7.40 — У світі моторів.
8.10 — «Марафон-15».
8.35 — Допоможи собі сам.
9.35 — Інститут людини.
9.05 — Автограф по суботах.
10.35 — «Червоний космос».
11.05 — Фестиваль інвалідів.
12.30 — Фільм «Казково вдачливі чоловіки».
14.00 — Новини.
14.25 — «Центральний експрес».
14.55 — «Ультрасія».
15.50 — Вовк і заєць: 25 років разом.
17.10 — Червоний квадрат.
17.10 — Прекрасна сімка.
18.45 — Фільм «Смерть за десять центів».
19.40 — На добраніч, малюки.
20.00 — Новини.
20.45 — Фільм «Анна Кареніна».
22.15 — Новини.
22.30 — Пасха Христова.

неділя
18 КВІТНЯ

УТ-1

8.00 — УТН.
8.10 — Ритмічна гімнастика.
8.30 — Недільного ранку.
9.30 — Док. фільм «Воскресіння Христове».
9.50 — Таланти твої, Україно.
11.55 — «Проданий сміх». 2 серія.
13.05 — Великодні дзвони.
13.50 — Фільм «В ім'я воскресіння».
14.00 — Бажаємо щастя.
15.00 — УТН.
15.10 — Село і люди.
15.55 — На варті.
16.35 — «Вервиця».
17.05 — Поетичний телетеатр.
17.45 — Календар народних свят. Великдень.
18.15 — «Світадо».
19.00 — УТН.
19.20 — Спортивний огляд «Життя».
19.50 — Великодня благодійна програма.
20.50 — «Літаючий будинок».
21.25, 0.00 — Фільм «Пустеля»

УТ-2, УТ-3, «РОСІЯ»

7.00 — Вісті.
7.25 — Дитяче свято Пасхи.
8.10 — «Даремні уроки».
8.40 — Ностальгічні посиденьки.
9.10 — Програма «45».
9.55 — Ати-бати...
10.25 — Кіпрас Мажейка.
10.55 — Фільм «Тридцять три»
13.00 — Вісті.
13.35 — Кращі ігри НБА.
14.35 — «Терем-квартет».
15.20 — Познер і Донех'ю.
15.50 — У світі тварин
16.50 — Чарівний світ Діснея.
17.40 — «Джокер».
20.15 — Фільм «Ісус Христос — суперзірка».
23.10 — Телеверсія.

«ОСТАНКІНО»

6.20 — Новини.
6.35 — Ранкова гімнастика.
6.45 — «Спортлото».
7.00 — Час сили духу.
8.00 — Центр.
8.30 — «Денвер — останній з динозаврів».
9.00 — Пок» всі вдома.
9.30 — Розумники і розумниці.
10.15 — Під знаком «ні».
11.05 — «Пригоди Чорного Красунчика».
11.30 — Спортивна гімнастика.
12.10 — Нове покоління вибирає.
13.00 — «Піф і Геркулес».
13.10 — «Щоденне водолаза команди Кусто».
14.00 — Новини.
14.20 — Діалог у прямому ефірі.
15.00 — Клуб мандрівників.
15.50 — «Каспер і його друзі».
16.50 — Панорама
17.30 — Телелоція.
17.45 — Новини.
18.05 — Променад у Маріїнському.
19.10 — Фільм «Вкрали стегно Юпітера».
21.00 — Підсумки.
22.00 — Матадор

КРИМГОССТРАХ

В м. Сімферополі відкрилося транспортне відділення Кримдержстраху за адресою: вул. Київська, 148 (станція техобслуговування «Кримавтосервіс»).

ТУТ ВИ ЗМОЖЕТЕ ЗАСТРАХУВАТИ СВІЙ АВТОМОБІЛЬ, БАГАЖ, ЗАПЧАСТИНИ, ДОКУМЕНТИ, СВОЄ ЗДОРОВ'Я І ЗДОРОВ'Я ПАСАЖИРІВ.

Кваліфіковані спеціалісти допоможуть Вам оцінити технічний стан автомобіля чи завдану шкоду, зробити необхідний ремонт чи відновлення після пошкоджень.

Оформити договір страхування засобів транспорту дуже просто. Досить подзвонити по тел. 22-83-90, і страховий брокер прийде до Вас додому чи на роботу.

Виплата страхового відшкодування і оформлення документів проводяться протягом одного робочого дня.

Клієнтам Кримдержстраху надані пільги на першочергове технічне обслуговування і ремонт застрахованих автомобілів.

ВАШІ ПРОБЛЕМИ СТАНУТЬ НАШИМИ, ЯКЩО ВАШ АВТОМОБІЛЬ ЗАСТРАХОВАНИЙ В КРИМДЕРЖСТРАХУ!

Контактний телефон 22-83-90.

ДАМНИЦЯ

Випуск 9-й

В наведеному на діаграмі колективному етюді кримських авторів — І. Альошина, Е. Мурасова та Б. Севітова білі починають і виграють. Вперше цей твір публікувався 1941 року в тижневику «64».

Розв'язки. Випуск 6-й. Мініатюра М. Олейникова. 1. de7 2. de5 3. h:h8 4. h:c3 5. a:c3. Етюд Б. Севітова. 1. Td1 de 2. T:d2 + Cd3! 3. T:d3 + Kd5! 4. T:d5 + Крс6 5. Td3! c|Ф 6. Tc3 + Ф:c3 — пат. Випуск 7-й. Задача Г. Рудницького. Додаткові варіанти очевидні; треба було грати не Кс5 — с6?, а Кеб — d7Х, не Tf7 — f8, а Tf7:b7Х. В основних же варіантах показано ідею бразільця Монтейро Валладао, суть якої в показі всіх специфічних шахових ходів: рокіровки (0—0—0?, а треба було

Kb2 — c1Х), перетворення пішака на фігуру (c7:b8?, забираючи чорного коня чи слона, а слід було грати c7 — c8КХ) і нарешті взяття на проході (якщо попередній хід чорних був c7 — c5, то замість хибного b5:c6? матувало Td1:d6).

НЕ ВИЩЕ СЕРЕДНЬОГО РІВНЯ

Голова Красноперекопського міськвиконкому, народний депутат України Сергій Куніцин повідомив на сесії міської Ради, що в 1992 році рівень забруднення повітряного басейну в цьому хімічному регіоні Криму не перевищував середнього показника в цілому по Україні. Однак це сталося не завдяки вмілому захисту навколишнього середовища, а через численні простої хімічних підприємств без сировини.

УВАГА
Несприятливі дні і години квітня

понеділок, 19 — з 10 до 12 год.,
неділя, 25 — з 14 до 16 год.,
вівторок, 27 — з 15 до 17 год.

Людям, які чутливо реагують на зміни атмосферного тиску, коливання температури і вологості повітря, а це найперше ті, у кого ослаблена нервова, гормональна та серцево-судинна системи, варто вдатися до профілактичних заходів. Про них ви дізнаєтесь у, скажімо, дільничного лікаря.

Засновники: Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, Кримська організація Спілки письменників України, трудовий колектив редакції.

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів, цифрових та статистичних даних несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Листування з читачами ведеться тільки на шпальтах часопису.

Реєстраційне свідоцтво КП № 844, видане Держкомпреси України 7.10.92 р. Індекс 30553.
Тел. редакції: 29-86-59 (факс), 29-87-01, 24-61-26.

Газету верстали Ніна Федько та Олег Гасан.
Видавництво «Таврида».

Адреса редакції: м. Сімферополь, вул. Київська, 78, 4-й поверх, кімн. 410.
Листи просимо надсилати за адресою: 333034 м. Сімферополь 34, лошт. скринька № 972

Головний редактор
Олександр КУЛИК